

Tilburg University

Goede privacyvoornemens

Prins, Corien

Published in:
Nederlands Juristenblad

Publication date:
2018

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Prins, C. (2018). Goede privacyvoornemens. *Nederlands Juristenblad* , 93(1), 5.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Goede privacyvoornemens

1 Oud en nieuw is de symbolische afsluiting van een periode. Het oude jaar wordt met enige melancholiek afgerond en een nieuw jaar met allerhande voornemens opgestart. Goede voornemens gelden af en toe ook voor het recht. Nieuwe kansen om met een herziene wet of belangrijk arrest het handelen van partijen (ditmaal wel) in de gewenste richting te sturen. Dat geldt dit jaar voor de privacywetgeving. Op 25 mei a.s. vervangt de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) de huidige Wet bescherming persoonsgegevens.

Met goede voornemens als metafoor valt op diverse manieren te kijken naar de *bescherming* van persoonsgegevens. Allereerst: onmiskenbaar vertalen de goede voornemens zich in meer aandacht voor het belang van bescherming. Maar de reden voor die aandacht lijkt helaas niet altijd te zijn ingegeven door het zelfstandige belang van privacy. Het zijn de sancties bij niet-naleving die vooral aandacht genereren. Zeker nu de Autoriteit Persoonsgegevens waarschuwt voor torenhoge boetes: 'Bedenk dat de AP uw organisatie sancties kan opleggen van maximaal 20 miljoen euro of 4% van uw wereldwijde omzet als u zich niet aan de nieuwe privacywetgeving houdt.' Ingegeven door zorgen over dergelijke boetes floreren conferenties, online cursussen en bureaus met privacyspecialisten.

Goede voornemens betreffen ook de verbetering van de positie van individuen en daarmee het vertrouwen in de effectiviteit van de wet. Weinigen onder ons zullen weten welke gegevens er over ons worden verwerkt, op welke wijze bedrijven en organisaties ons daarmee beoordelen en wat daar de consequenties van zijn. Het gevolg is een relatief laag vertrouwen van burgers in overheid en bedrijven wat betreft het rechtmatig gebruik van persoonsgegevens. Veel gegevens worden verwerkt in strijd met de wet, maar er wordt niet handhavend opgetreden terwijl burgers wel bezwaar tegen deze vormen van verwerking hebben. Op papier verbeterd de positie van individuen. Afgezien van strengere informatieplichten en andere voorwaarden voor bedrijven en organisaties, krijgen individuen er rechten bij. Maar zoals met veel goede voornemens: ambities worden lang niet altijd realiteit. Ook ditmaal valt sterk te betwijfelen of de wettelijk verankerde rechten een **reële** bescherming zullen bieden. Vrijwel niemand van ons is vaardig genoeg, om zelfstandig te doorzien hoe de complexe digitale wereld waarin bedrijven en organisaties elkaar gegevens doorspelen, in elkaar zit. De kans is daarmee groot dat de nieuwe regels individuen geen daadwerkelijk betere positie geven. Laat staan een gevoel van controle over hun gegevensverwerkingen. Ingewikkelde *privacy policies* zeggen burgers vrijwel niets. En dus worden ze ook niet gelezen. Ze maken individuen eerder machteloos en murw, en velen klikken bij online diensten klakkeloos op 'OK'. Een van de goede voornemens voor dit jaar zou daarom moeten zijn dat vooral anderen dan u en ik hun verantwoordelijkheid nemen. En wel op een zodanige wijze dat de privacywet daadwerkelijk grensstellend wordt. Dat we onder meer weg komen van

het huidige 'mechanisch proceduralisme', waarbij verantwoordelijken mechanisch individuen informeren en hun toestemming verzamelen, zonder daadwerkelijke privacybescherming te bieden. Als ik die andere spelers daartoe enkele goede voornemens mag suggereren, dan zijn het deze.

Allereerst, een wens richting wetgever, rechter en maatschappelijke organisaties. Innoveer in handhaving. Inspiratie biedt bijvoorbeeld de eind 2015 door de Duitse *Bundestag* aangenomen wetgeving die het voor consumentenorganisaties en kamers van koophandel mogelijk maakt om bedrijven voor de rechter te dagen indien in strijd met de privacywetgeving wordt gehandeld. Of: veel meer nog dan nu het geval is, zouden maatschappelijke organisaties een beroep op de civiele rechter kunnen doen om aldus een rechterlijke uitspraak uit te lokken als breekijzer voor een scherpere demarcatie van de grenzen van gegevensgebruik. Een dergelijke stap zou passen bij de opkomst van 'public interest litigation', waarbij acties op grond van artikel 3: 305a BW worden ingesteld omdat publieke belangen in het geding zijn. Duidelijk is in ieder geval dat er op het terrein van privacy een groeiende belangstelling is voor collectieve acties. Belangrijk in dit verband is de bepaling in de AVG dat immateriële schade voor vergoeding in aanmerking kan komen. En als laatste: afgezien van het nieuwe boeteregime onder de AVG dat werkt met een percentage van wereldwijde omzet, kan bij handhaving langs privaatrechtelijke weg overwogen worden te werken met een forfaitaire boete. Het kan een forfaitair bedrag per inbreuk per individu zijn, wat kan oplopen bij groepsacties en kan variëren al naar gelang de ernst van de overtreding.

Voor het bedrijfsleven zou een goed voornemen zijn te verkennen hoe op sectorniveau tot het afhandelen van privacyklachten valt te komen. Juist bij grote hoeveelheden klachten laten voorbeelden in het buitenland zien dat er kansen liggen. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld, handelt de UK Financial Ombudsman Service jaarlijks enkele honderdduizenden klachten af.

Wat betreft de toezichthouder, ten slotte, wens ik dat deze veel meer dan tot nu toe, zijn positie benut om het politieke en maatschappelijke debat naar een ander niveau te tillen. Dat is het niveau van een debat dat erkent dat het niet langer uitsluitend om individuele privacybelangen van mensen gaat, maar om grote collectieve belangen die onze samenleving raken. Kennis van mensen geeft anderen economische macht en de mogelijkheid om gedrag en positie van hele groepen mensen te sturen. Data-analyse geeft ongekende politieke invloed. Misbruik van data en aanvallen op data hebben het vermogen tot ontwrichting van de samenleving. Met de klemmende boodschap dat we allen moeten beseffen dat het juist ook om deze kwesties gaat, zou de toezichthouder richting politiek, departementen, bedrijfsleven en samenleving moeten stappen. Kortom, het voornemen zou hier moeten zijn op meer in te zetten dan dreigen met boetes alleen.

Corien Prins